

Asia: VN/15822/2025

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain muuttamisesta (yksityiset digipostipalvelut)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Maanmittauslaitos kiittää mahdollisuudesta lausua valtiovarainministeriön lausuntopyyntöön luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain muuttamisesta (yksityiset digipostipalvelut).

Maanmittauslaitos lausuu asiassa seuraavaa.

Maanmittauslaitos kannattaa päälinjauksia, joilla viranomaisten Digi- ja väestötietoviraston (DVV) tuottamaan viestinvälityspalveluun (Suomi.fi -viestit) lähetetyt sähköiset tiedoksiannot voidaan katsoa myös yksityisten digipostipalveluiden tarjoamissa käyttöliittymissä katseluohjelmina. Ratkaisu voi parantaa asiointikokemusta, lisätä valinnanvapautta ja edistää digitaalisten palvelujen ensisijaisuutta. Kannatuksen edellytyksenä on kuitenkin, että lakiesitykseen lisätään ja täsmennetään:

tietoturvan ja tietoturvan vähimmäistasot, auditointivelvoitteet ja roolitukset (rekisterinpitäjä, henkilötietojen käsittelijä, alikäsittelijä) koko palveluketjussa

tiedoksiannon oikeusvarmuuden toteutuminen yhdenmukaisesti kaikissa katseluohjelmissa (todisteellinen ja tavallinen sähköinen tiedoksianto, heräteviestit, kuittaukset)

häiriötilanne- ja varajärjestelyvaatimukset sekä huoltovarmuus (esim. irtikytkentä (jos yksityinen ohjelma ei enää täytä vaatimuksia tai siinä on vakava häiriö), toimijan poistuminen, jatkuvuus (esim. varajärjestely eli jos yksityinen katseluohjelma ei toimi, käyttäjän ohjaaminen takaisin Suomi.fi viralliseen katseluohjelmaan)

valvonnan ja sanktiopolkujen selkeys (DVV:n ja muiden valvojien toimivaltuudet) sekä viranomaisille aiheutuvien kustannusten läpinäkyvä käsittely

viranomaisille aiheutuvat kustannus- ja resurssivaikutukset

yritys- ja yhteisöasioinnin puutteiden korjaussuunnitelma (Suomi.fi -valtuuksien rajausta ja puolesta-asiointi) aikataululla

Jos em. täsmennykset jäävät toteutumatta, ei julkista hallintotehtävää voi siirtää yksityisille toimijoille siinä laajuudessa kuin esitysluonnoksessa kuvataan.

Maanmittauslaitos vastaa mm. kiinteistö- ja huoneistotietojärjestelmän ylläpidosta, kiinteistötoimitusten toimittamisesta, kiinteistönmuodostukseen liittyvistä päätöksistä sekä laajasta paikkatietoaineiston hallinnasta. Maanmittauslaitos lähettää merkittävän määrän mm. tiedoksiantoja, päätöksiä ja selvityspyyntöjä sekä luonnollisille henkilöille että yrityksille ja yhteisöille. Osa viesteistä voi sisältää salassa pidettäviä ja erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja. Maanmittauslaitoksen toiminnassa korostuu oikeusvarmuus (valitusajat, tiedoksisaantiolettama, todisteellinen tiedoksianto), tietoturva ja tietosuoja, saavutettavuus ja kielilainsäädäntö, huoltovarmuus ja jatkuvuus. Katseluohjelmamallin säätelylle

tulee asettaa em. vuoksi korkeat minimiedellytykset.

Luonnoksessa kannatettavaa on Suomi.fi -viestien säilyminen taustapalveluna ja DVV:n velvollisuus tarjota oma katseluohjelma myös jatkossa. Kannatettavaa on myös sopimusperusteinen malli, jossa DVV voi liittää vaatimukset täyttävät yksityiset palveluntarjoajat rajapinnan kautta katseluohjelmiksi. Hyviä asioita on myös, että yksityisille palveluntarjoajille asetetaan vaatimuksia, kun niissä huomioidaan riittävät selvästi mm. luotettavuus, tekniset ja toiminnalliset valmiudet, häiriötilanteiden hallinta, valvonta ja jatkuvuus. On myös hyvä, että viestit tallennetaan keskitetysti taustapalveluun, eivätkä ne jää yksityisiin katseluohjelmiin ilman käyttäjän nimenomaista toimenpidettä. Lisäksi kannatettavaa on, että DVV järjestää heräteviestin uuden viestin saapuessa taustapalveluun.

Tarkennuksia lakiin tarvitaan erityisesti tietoturvan ja tietosuojan näkökulmista. Lakiin tulee lisätä velvollisuus, että katseluohjelmaa tarjoavan palveluntarjoajan tietoturva ja -suoja auditoidaan säännöllisesti DVV:n hyväksymillä kriteereillä tai DVV:n määritysten mukaisella kansallisella arvioinnilla. Vaatimuksena tulee olla myös pääsy- ja istuntokohtainen

salaus, vahva tunnistautuminen, rajapintasuojaus ja zero trust- periaatteiden soveltaminen rajapintoihin. Lakiin tulee täsmentää myös, etteivät viestisisältö ja metatiedot saa jäädä yksityiseen katseluohjelmaan pysyvästi ilman käyttäjän nimenomaista viestikohdasta suostumusta eli istunnon jälkeen tiedot tulee poistaa/puhdistaa. Lisäksi roolitukset tulee

täsmentää sopimukseen ja katseluohjelmien liittäminen taustapalveluun tulee edellyttää DPIAn tekemistä ennen tuotantokäyttöä.

Laissa tulee huomioida myös yhdenmukaisuus eli sähköinen tiedoksianto tulee toteutua yhtenäisin menettelyin kaikissa katseluohjelmissa (kuittausrajapinnan aikaleima, viestitunniste, lähettäjän ja

katseluohjelman tunniste). DVV:n lähettämän herätteen on myös viitattava valittuun katseluohjelmaan ja ohjattava heräte turvallisesti. Katseluohjelmilla tulee olla saavutettavuudessa WCAG 2.2 AA taso ja niiden tulee noudattaa sovittavia kielisyyksiä (ainakin suomi/ruotsi).

Vakavan häiriötilanteen määritelmään tulisi täsmentää mikä on vakava haitta ja millä kriteereillä irtikytkeä yksityisestä katseluohjelmasta tapahtuu sekä DVV:n velvollisuus automaattisesti ohjata käyttäjä Suomi.fi viesteihin ko. häiriön aikana. Lakiin tulisi lisätä myös exit-suunnitelma, jos katseluohjelman tarjoaja lopettaa tai menettää kelpoisuuden. DVV:n ja palveluntarjoajien välisiin sopimuksiin tulee määrittää palvelutason minimi ja sanktiot sekä valvontaoikeus, häiriöraportointi ja julkinen toimintavarmuustilastointi.

Luonnokseen tulee arvioida myös viranomaisille aiheutuvia muutos- ja käyttökustannuksia. Maanmittauslaitokselle syntyy lisätyötä ja kustannuksia asiakastuen ohjauksessa, prosessien päivittämisessä, ohjeistuksissa ja viestinnässä sekä mahdollisissa rajapintamuutoksissa (viestimetatiedot, kuittaukset) ja em. liittyvissä integraatiotesteissä. DVV:n johdolla voisi laatia myös yhteisen viestintä- ja digitukisuunnitelman, jolla varmistetaan palvelun käyttäjien ohjaus ja oikea kanavan käyttö.

Lakiluonnos rajaa nyt Suomi.fi -valtuuksien hyödyntämisen katseluohjelmissa alkuvaiheessa. Jos tätä kuitenkin aiotaan edistää ja/tai tuoda osaksi kokonaisuutta myös yrityskäyttäjille, tulee esittää tätä koskeva tiekartta ja aikataulus.

DVV voisi perustaa yhteentoimivuuksfoorumin, jossa määritetään ja ylläpidetään teknisiä yhteisiä määräyksiä (esim. viestimetatiedot, liiteformaatit), julkaistaan rajapintamuutokset ja koordinoitaan mahdolliset tuotantokatkot.

Mikkonen Soile

Maanmittauslaitos - Pääjohtaja Pasi Patrikainen ja tietohallintojohtaja Virva Autio